Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

# ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

**Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.**

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

**Nr. 21.** Dnia 8. listopada 1897. **XXIV. rocznik.**

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Teofil Merunowicz.**



L. 1.646.

*We Lwowie, dnia 5. listopada 1897.*

## OKÓLNIK.

Prosimy Szanowną Dyrekcyę uprzejmie o nadesłanie najdalej **do dnia 25. listopada b. r.**, wniosku Swego co do wysokości kredytu **na rok 1898 w Galicyjskiej Kasie oszczędności i Banku krajowym**, którym to Instytucyom przed końcem listopada b. r. listę kredytową do przyjęcia przedłożymy.

Podstawę do wymiaru kredytu stanowić będzie: **wysokość kapitału własnego** w udziałach i funduszu rezerwowym, **wysokość stopy procentowej**, pobieranej od pożyczek, członkom udzielanych, tudzież **wysokość długów bankowych** i w ogóle kapitałów obcych.

Nadmienić zarazem musimy, że suma kredytu, dla Stowarzyszeń przeznaczonego, oznaczoną została w Banku krajowym na 2,000.000 zł. za oprocentowaniem jednolitem po $4^1/_2$ od sta. Dyrekcya zaś Galicyjskiej Kasy Oszczędności, co roku również cyfrowo ogólną sumę kredytu dla Stowarzyszeń oznacza. W granicach powyżej oznaczonych cyfr ogólnych pomieszczonym być musi **kredyt dla wszystkich związkowych Stowarzyszeń.** — Upraszamy więc najusilniej te Stowarzyszenia, które kredytu bankowego koniecznie nie potrzebują, ażeby przez ograniczenie swoich wymagań, **umożliwiły korzystanie z kredytu Stowarzyszeniom mniej zasobnym**, szczególnie w tych okolicach kraju, gdzie z powodu ubóstwa ludności i zbyt małej ilości wkładek, brak gotówki silniej odczuwać się daje.

W zgłoszeniu o kredyt prosimy podać:

1. obecny stan majątku własnego w udziałach i rezerwach;
2. stopę procentową od pożyczek, członkom udzielanych, wraz z dodatkiem na administracyę i innymi ubocznymi poborami;
3. wysokość dotychczasowego kredytu w Galicyjskiej Kasie Oszczędności i Banku krajowym, tudzież innych instytucyach.

Dla uniknięcia nieporozumień powtarzamy, że Stowarzyszenia, które do **25. listopada b. r.** odpowiedzi na niniejszy okólnik nie nadeszlą, **zostaną, jako nie potrzebujące kredytu, w liście kredytowej zupełnie pominięte.**

Wydział Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

*Stanisław Szczepanowski,*
Prezes.

*Narcyz Ulmer,*
Sekretarz.

L. 1.631.

*We Lwowie, dnia 1. listopada 1897 r.*

Zawiadamia się niniejszem osoby interesowane, że **kurs praktyczny** dla urzędników stowarzyszeń związkowych rozpocznie się

***dnia 4. grudnia 1897 r.,***

i trwać będzie 14 do 16 dni.

Program wykładów, ogłoszony okólnikiem tut. z d. 5. kwietnia b. r. do L. 532., pozostaje bez zmiany.

Zgłoszenia na kurs przyjmuje biuro Związku do **końca listopada b. r.** Późniejsze zgłoszenia nie będą uwzględniane, gdyż liczba słuchaczy już 1. grudnia oznaczoną być musi.

Szanowne Zarządy Stowarzyszeń związkowych otrzymają osobny okólnik wraz z programem wykładów.

**Z uchwały Wydziału Związku stow. zar. i gosp.**

**Stanisław Szczepanowski.** Prezes. **Narcyz Ulmer.** Sekretarz.

# PROTOKÓŁ

## XXIII. zwyczajnego Walnego zgromadzenia delegatów Związku

stow. zarob. i gosp. w Galicyi z W. Ks. Krakowskiem, odbytego we Lwowie, w sali ratuszowej

**w dniach 29. i 30. października 1897 r.**

*I. Posiedzenie z dnia 29. października 1897.*

PORZĄDEK DZIENNY:

I. Zagajenie Zgromadzenia przez Prezesa Związku.
II. Legitymacya delegatów stowarzyszeń (§. 9. statutu).
III. Wybór przewodniczącego Zgromadzenia i jego zastępcy (§. 13. statutu).
IV. Sprawozdanie Wydziału z czynności za czas od 1. października 1896 do 30. września 1897 r.
V. Sprawozdanie o dokonanych w ciągu r. 1896/7 lustracyach.
VI. Sprawozdanie komisyi kontrolującej o zamknięciu rachunkowem za r. 1896, oraz przedłożenie budżetu na r. 1898.
VII. Sprawozdanie Wydziału w przedmiocie Banku związkowego.
VIII. Wnioski stowarzyszeń i delegatów.

Po południu od godz. 4. posiedzenia komisyjne w biurze Związku (ul. Hetmańska l. 12.).

*ad. I.* O godzinie 9 minut 45 rano, gdy zebrała się dostateczna ilość delegatów, prezes Związku, pan Stanisław Szczepanowski otworzył posiedzenie, a skonstatowawszy prawomocność zgromadzenia, zwołanego na podstawie §§. 8. do 12. stat., powitał przybyłych „w imieniu dobrej sprawy“. W obszernem przemówieniu, słowach, pełnych głębokiej prawdy, bo opartych na cyfrach, zaznaczył mowca całą niesłuszność podziału narodów, zamieszkujących austryacko-węgierską monarchię na narody niższe i naród przodujący im w kulturze i cywilizacyi. Przytoczenie danych, wyjętych ze sprawozdania Prezesa Związku austryackiego stowarzyszeń niemieckich, wykazało jasno, że na stowarzyszenia niemieckie przypada mniej nawet niż $^1/_3$ ogólnego kapitału obrotowego; reszta zaś — to kapitał narodów słowiańskich i nielicznych w Austryi Włochów. Dowodzi to, że skuteczność pracy obywatelskiej już w tym jednym kierunku jest pośród Niemców mniejszą, niżeli skuteczność pracy Polaków, Czechów, Rusinów, Słoweńców, Włochów etc. Wobec takiego stanu rzeczy z ufnością można w przyszłość spoglądać i spodziewać się coraz to lepszych rezultatów. Nie należy też liczyć zbytnio na pomoc państwa, ale więcej własnym zaufać siłom, więcej oprzeć się na samych sobie i zaczętą pracę dalej w duchu obywatelskim prowadzić. Powolna, mrówcza, ale ciągła i nieustanna praca powinna być związana z każdem naszem przedsięwzięciem, aby zaś powodzenia nie przeceniać, ani też przedwcześnie niepowodzeniem się nie zniechęcać — należy na wszystko patrzeć krytycznie. Krytyka jednak nie powinna być powierzchowną i tendencyjnie ujemną, ale rozumną i światłą „Idź, próbuj i zrób lepiej!“ — oto jedyna właściwa krytyka. Dzisiejsza płytka i nieraz bezpodstawna krytyka jest niewątpliwie jedną z przeszkód, tamujących silniejszy niż dotąd rozwój stowarzyszeń. Dalszą taką przeszkodą jest rozwijający się w naszem społeczeństwie biurokratyzm austryacki, który się objawia biernością i martwotą we wszystkich działach życia duchowego i ekonomicznego. Historya 20-letnich usiłowań założenia Banku Związkowego świadczy o tem najwymowniej, a kto się bliżej z tą sprawą zapoznał, ten wie, jak ważną przeszkodą dla inicyatorów Banku był brak śród urzędników państwowych, od których wiele zależało, ludzi, rozumiejących obowiązki obywatelskie. Zamiast pomocy spotykano też na każdym kroku tylko przeszkody.

Niepożądaną jest również rzeczą i smutną, że w społeczeństwie naszem zawsze istnieją jeszcze ludzie, którym się zdaje że są „uprzywilejowanymi i urodzonymi przewódcami społeczeństwa“. Ci dla celów politycznych poświęcać zwykli cele inne. Tymczasem na arenie naszej, na arenie pracy obywatel-

skiej i pomocy własnej — współzawodnictwo wszelkich warstw i partyj ustać powinno — pierwiastek polityczny nie powinien tam być dopuszczony.

Nie należy też zamykać się jedynie w ciasnych ramach operacyi finansowych, ale hasło pomocy własnej przenieść i na inne, odłogiem leżące pole — na pole pracy ekonomicznej i społecznej.

Kończąc swoje przemówienie odczytał mowca zgromadzonym list z życzeniami, nadesłany przez Patrona Spółek poznańskich, ks. Wawrzyniaka, tudzież list nieobecnego Wice-prezesa Związku, p. T. Merunowicza, którego obowiązki poselskie zatrzymały w Wiedniu. W ciepłych słowach oddał też p. Szczepanowski hołd pamięci zmarłych:

Dra Lesława Borońskiego w Krakowie, członka Rady Nadzorczej tamtejszego Towarzystwa i członka Wydziału Związku;

Józefa Kordeckiego, dyrektora Tow. zal. w Grybowie;

Kazimierza hr. Łodzia-Czarnieckiego, dyr. Tow. zal. w Birczy i założyc. tamt. Tow. handl;

Karola Wincentego Szufy z Drohobycza, dyrektora tamtejszego Towarzystwa;

Władysława Saryusz-Zaleskiego, dyr. Tow. zal. w Stryju;

Ludwika Łaszcza, rachmistrza w Gorlicach; i

Platona Sienkiewicza, dyr. Kasy zalicz. i wice-prezesa Tow. zal. w Złoczowie.

Delegaci przez powstanie z miejsc oddali cześć zmarłym towarzyszom pracy.

*ad II.* Po przemówieniu Prezesa następuje legitymacya delegatów stowarzyszeń. Sekretarz Związku wzywa obecnych do złożenia legitymacyi. Sprawdzenie tych ostatnich wykazuje obecność 80 delegatów, reprezentujących 87 stowarzyszeń, a mianowicie:

1. Biała, Tow. kred. i oszcz. Czermak Łukasz; 2. Biecz, Tow. wzaj. kredytu dr. Adamski Roman; 3. Bircza, Tow. handlowe i 4. Bircza, Tow. zal. dr. Marynowski Józef; 5. Bochnia, Tow. zal. Markiewicz Karol; 6. Bołszowce, Bank zaliczkowy ks. Gąsiorowski Ksawery; 7. Bołszowce, Kasa zal. „Nadzieja“ ks. Jaworowski Teofil; 8. Borszczów, Pow. Kasa zal. i oszcz. Sękowski Karol; 9. Bóbrka, Tow. zal. Nawrocki Jakób; 10. Brzeżany, Pow. Tow. zal. Maresch Ferdynand; 11. Cieszanów, Tow. zal. br. Brunicki Władysław; 12. Cieszyn, Stow. oszcz. i poż. Filasiewicz Hilary; 13. Czortków, Tow. zalicz. Kuczyński Franciszek; 14. Delatyn, Bank zal. „Nadzieja“ Studzieniecki Józef; 15. Dobczyce, Stow. poż. i oszcz. „Wzajemna Pomoc“ Michalski; 16. Dobromil, Tow. zal. Steciak Leon; 17. Drohobycz, Tow. zal. dr. Lechowski Wiktor; 18. Dubiecko, Tow. zal. Darowski Mieczysław; 19. Dukla, Tow. zal. Minkusiewicz Floryan; 20. Gliniany, Tow. zal.; i 21. Gliniany, Tow. tkackie ks. Reszetyłowicz Filemon; 22. Głogów, Pow. Tow. zal. Menerka Rudolf; 23. Gorlice, Tow. zalicz. Biechoński Wojciech; 24. Gorlice, Tow. dla handl. przem. i rol. dr. Szczaniecki Kazimierz; 25. Jarosław, Tow. zal Baczyński Waleryan; 26. Jasło, Tow. zal. dr. Adamski Roman; 27. Jaworów, Tow. zal. Konopka Jan i Szczyrba Grzegorz; 28. Jordanów, Stow. poż. „Praca i oszcz.“ dr. Dulęba Bronisław; 29. Kałusz, Tow. zal. dr. Wurst Alfred; 30. Kołomyja, Tow. zal Żurakowski Michał; 31. Kołomyja, Spółka handl. roln. przem. Maślakiewicz Adam; 32. Komarno, Tow. zal. i 33. Komarno, Tow. tkaczy Wąsowski Hipolit; 34. Kraków, Tow. zal. Kotarski Przemysław; 35. Kraków, Kraj. Tow. handl. Halski Ludwik; 36. Krosno, Tow. zal. Suryn Włodzimierz; 37. Krosno, Chrześć. Tow. wyrobu szat liturg. Jabłoński Wincenty; 38. Krynica, Stow. poż i oszcz. „Wzaj. Pomoc“ Nitribitt Aleksander; 39. Kulików, Kasa zal. „Nadzieja“ Schofer Franciszek; 40. Lisko, Tow. zal. dr. Strutyński Jan; 41. Lubaczów, Stow. zal. dr. Szymański Henryk; 42. Lwów, Bank zalicz. Terenkoczy Władysław; 43. Lwów, Tow. wzaj. kred. Welichowski Jan; 44. Lwów, Tow. zal. urzęd. poczt. Łaski Kazimierz; 45. Lwów, I. Związkowa Drukarnia Todschindler Albin; 46. Lwów, Tow. kred. dla handlu i przem. Sokołowski Antoni; 47. Lwów, Kraj. Tow. parcelac. dr. Lisiewicz Aleksander; 48. Lwów, Związek handl. dla Kółek roln. dr. Dulęba Bronisław; 49. Lwów, Lwowskie Tow. bankowe dr. Sokal Rubin; 50. Łańcut, Kasa zal. i oszcz. i 51. Łańcut, Tow. prod. i handl. Żardecki Bolesław; 52. Maków, Stow. poż. „Wzaj. Pomoc“ Ulrich Emil; 53. Mielec, Tow. zal. Madejski Karol; 54. Mikołajów, Kasa zal. „Nadzieja“ Łabowski Piotr; 55. Mościska, Tow. zal. Masiuk Leopold; 56. Nadwórna, Kasa zal. Borysiewicz Bazyli; 57. Nowy Targ, Kat. Tow. roln. zal. Struszkiewicz Michał; 58. Obertyn, Kasa zal i oszcz. Jastrzębski Witold; 59. Podgórze, Stow. poż. i oszcz. „Wzaj. Pomoc“ Stępień Józef; 60. Podhajce, Tow. zal. dr. Pawlikowski Kazimierz; 61. Przemyśl, Przemyska Kasa zalicz. rzem. i roln. Osiński Michał; 62. Przemyśl, Tow. zalicz. roln. Kusiba Eugeniusz; 63. Przemyślany, Tow. zalicz. Żamorski Bronisław; 64 Radymno, Kasa zalicz. Zacharyasiewicz Mikołaj; 65. Rawa Ruska, Kasa zal. i oszcz. Winiarski Adam; 66. Rohatyn, Tow. zaliczkowe Kowalewski Izydor; 67. Rudki, Tow. zal. Zbrożek Piotr; 68. Rymanów, Tow. zalicz ks. Koleński Antoni; 69 Sambor, Kasa zal. ręk. i roln. ks. Rabiej Franciszek; 70 Sędziszów, Tow. wzaj. kred. dr. Sędzielowski Franciszek; 71. Skałat, Tow. zal. i kred. dr. Ehrlich Arnold; 72. Stani-

sławów, Bank zal. Doboszyński Włodzimierz; 73. Stanisławów, Bank mieszczański dr. Mandyczewski Jan; 74. Strusów, Kasa oszczęd. i poż. Gache Eugeniusz; 75. Szczerzec, Tow. Kasy zal. Malicki Cyryl; 76. Tarnów, Tow. zal. Fusiarski Tomasz; 77. Tłumacz, Tow. kred. „Oszczędn." Kruszelnicki Józef; 78 Turka, Pow. Tow. zalicz. Armatys Józef; 79. Tyśmienica, Kasa zal. „Wiara" Wołoszczuk Piotr; 80. Tyśmienica, Tow. kuśnierzy i białoskórn. Piranowski Jan; 81. Ustrzyki Dolne, Tow. zal. dr. Lenartowicz Roman; 82. Zaleszczyki, Tow. zal. Strzyżowski Józef; 83. Zbaraż, Tow. zal. Prytyka Władysław; 84. Złoczów, Tow. zal. dr. Uranowicz Zygmunt; 85. Złoczów, Kasa zal. Terenkoczy Władysław; 86 Żółkiew, Kasa zal. i oszcz Rozwadowski Eugeniusz; 87. Żydaczów, Pow. Kasa zal. i oszcz. Szczurek Jan.

*ad III.* Na przedstawienie Prezesa Związku, p. Szczepanowskiego, wybrani zostali jednogłośnie: przewodniczącym Zgromadzenia p. Przemysław Kotarski, delegat krakowskiego Tow. zal., jego zaś zastępcami pp. dr. Jan Mandyczewski ze Stanisławowa i ks. Ksawery Gąsiorowski, delegat Banku zalicz. w Bołszowcach, wreszcie sekretarzami dr. Józef Marynowski z Birczy i Eugeniusz Kusiba z Przemyśla, poczem przewodniczący p. Przemysław Kotarski powitał Zgromadzenie i przystąpił do porządku dziennego.

*ad IV.* Sprawozdawcę z czynności Wydziału p. Wojciecha Biechońskiego uwalnia Zgromadzenie od czytania sprawozdania, wydrukowanego i rozdanego już obecnym, które przekazano do ocenienia osobnej komisyi.

*ad V.* Lustratora związkowego, p. I. Domagalskiego także uwalnia Zgromadzenie od zdania sprawy z dokonanych w ciągu r. 1896/7 lustracyj — na podstawie, jak wyżej, oraz przekazuje to sprawozdanie osobnej komisyi, która ma być w tym celu wybraną.

*ad VI.* P. Władysław Terenkoczy wnosi, ażeby z powodu, iż przedstawicielem komisyi kontrolującej jest jeden tylko p. Kuczyński, gdyż hr. Czarniecki umarł, a p. Wyszyński na Zgromadzenie nie przybył, — do zbadania rachunków, sprawdzonych już przez p. Kuczyńskiego wybrać jeszcze jednego z obecnych.

Wniosek ten przyjęto i do komisyi wybrano p. Kowalewskiego. — W dalszym ciągu na wniosek dra Lechowskiego wybrano komisyę-matkę, w skład której weszli pp.: Menerka, dr. Wurst, Stępień, Osiński i Rozwadowski.

*ad VII.* Imieniem Wydziału referuje sprawę Banku związkowego p. dr. Wiktor Lechowski. W obszernem przemówieniu objaśnia on w jaki sposób dotąd Towarzystwa związkowe zyskiwały i zyskują kredyta w bankach i z jakiemi jest to połączone niedogodnościami. „Dopiero nasza własna, potężniejsza, przez nas samych rządzona instytucya, zdaniem p. referenta, t. j. Bank związkowy, który ujmie w ręce sprawę kredytową i który oby stał się tak potężnym, jak był Bank Polski w Warszawie, uczyni zadość potrzebie". Już 20 lat z górą stara się Związek o powołanie do życia tego Banku, a dopiero w roku ostatnim udało się wydostać akta z Wiednia na świat Boży. Akta te otrzymał Wydział Związku i z konieczności, aby sprawy nie przewlekać, zgodził się na poprawki, proponowane przez referenta Ministerstwa. Przed tygodniem odbyło się właśnie pierwsze posiedzenie założycieli, którzy podpisali wobec notaryusza akt założenia. Wydział przedkłada Zgromadzeniu projekt statutu i prosi o wyznaczenie komisyi, którąby rzecz jeszcze raz zbadała i przedstawiła wnioski i wskazówki co do wprowadzenia rzeczy w życie. „Czas słów skończył się! — konkluduje mowca — okres czynu nastąpił! Do tego czynu wzywam panów"....

Po krótkiej przerwie dr. Wurst imieniem komisyi-matki przedstawia następujący skład poszczególnych komisyj:

*a)* Komisya wydziałowa pp.: Baczyński, ks. Koleński, Konopka, Rozwadowski, dr. Szczaniecki, dr. Uranowicz i dr. Wurst, z urzędu zaś pp. Szczepanowski i Biechoński.

*b)* Komisya lustracyjna pp.: baron Brunicki, Kruszelnicki, Menerka, Nawrocki, Ulrich, Zbrożek, nadto z urzędu pp.: Domagalski, lustrator Związku i Strzyżowski, rewident Banku krajowego.

*c)* Komisya budżetowa pp.: Halski, Jabłoński Wincenty, Kowalewski, Kuczyński, Osiński i ks. Rabiej, a z urzędu p. Filasiewicz.

*d)* Komisya bankowa pp.: dr. Dulęba, dr. Ehrlich, dr. Lisiewicz, Łaski, dr. Mandyczewski, dr. Strutyński i Struszkiewicz, z urzędu zaś dr. Lechowski.

*e)* Komisya wnioskowa pp.: Armatys, Borysiewicz, Doboszyński, Jastrzębski, ks. Jaworowski, Markiewicz, Prytyka i Zamorski.

*ad VIII.* Na porządek dzienny wchodzą z kolei zgłoszone już poprzednio wnioski stowarzyszeń i delegatów.

1. Wniosek Tow. zal. w Zbarażu, ażeby wszystkie Towarzystwa, udzielające na większe rozmiary kredytu włościańskiego, należące do Związku, rozszerzyły swój zakres działania w tym kierunku, iżby stały się także spółkami rolniczemi pod bezpośrednim Zarządem Związku, jako ogólnego organu informacyjnego i przeznaczały 20% funduszu rezerwowego na wybudowanie magazynów zbożowych na stacyach

kolei i t. d. — wywołuje dość żywą dyskusyę. Otwiera ją p. Kowalewski. Dr. Ehrlich żąda przekazania sprawy specyalnej komisyi. Dr. Lechowski gorąco popiera myśl ujęcia w ręce handlu zbożowego. Ostatecznie, sprawa, na wniosek dra Br. Dulęby zostaje przekazaną do komisyi wniosków.

2. Wniosek Tow. zal. w Brzostku wyraża postulat, ażeby Bank krajowy i Gal. Kasa oszczędności posiadały konta czekowe w poczt. Kasie oszczęd., a to w celu oszczędzenia Tow. zaliczkowym kosztów przesyłania pieniędzy. W sprawie tej żąda p. Kusiba ujęcia wniosku w formę prośby, dr. Ehrlich zaś powątpiewa o skuteczności podobnego zarządzenia ze względu na zwłokę w przesyłce pieniędzy i wnosi o odesłanie rzeczy do komisyi Wniosek ten Zgromadzenie przyjmuje.

3. Na przedstawienie Tow. zal. w Jaworowie, Zgromadzenie uchwala przekazać komisyi wniosków do omówienia poruszoną w „*Przegl. ekonom.*" sprawę „ważności deklaracyj w Tow. zaliczkowych".

4. Wniosek Banku zal. w Stanisławowie, jako natury osobistej, na propozycyę dra Lechowskiego zostaje przekazany Wydziałowi bez czytania.

5. Dr. Ehrlich stawia wniosek własny, ażeby Zgromadzenie wezwało Wydział do wyjednania dla wkładek Tow. związkowych bezpieczeństwa pupilarnego takiego, jakie mają książeczki wkładkowe Kas oszczędności. Wniosek przekazany został komisyi wniosków.

6. Ks. Rabiej wnosi, ażeby Wydział wobec klęsk elementarnych i spodziewanego głodu w kraju, zawczasu już zajął się wyjednaniem kredytu w Banku Austro-węgierskim i rozszerzeniem go w Banku krajowym, szczególnie dla Towarzystw drobniejszych i słabszych. Myśl tę popiera gorąco p. Struszkiewicz, uwzględniając przedewszystkiem okolice górskie. Wyjaśnień udzielają pp Lechowski i Szczepanowski, poczem wniosek zostaje odesłany do tejże komisyi.

Po wymianie niektórych jeszcze uwag, przewodniczący posiedzenie przedpołudniowe zamyka.

Po południu obradują komisye.

## Bank austro-węgierski.

*(Kilka uwag z powodu uchwalonych rezolucyj na zjeździe delegatów Towarzystw zarobkowych i gospodarczych).*

W numerze 264. (porannym) „*Słowa polskiego*" znajdujemy następujące uwagi o stosunku Banku austro-węgierskiego do stowarzyszeń z powodu uchwały XXIII. Walnego zgromadzenia Delegatów Związku, powziętej na wniosek dra Mandyczewskiego, w sprawie kontyngentowania kredytu:

Na zjeździe delegatów stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wniósł dr. Mandyczewski rezolucyę „aby Koło polskie wyjednało w stosownej drodze w Banku austro-węgierskim odpowiednie naszym potrzebom zaspokojenie kredytu w kraju a w szczególności stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, na zasadzie z góry wymówionego kontyngentowania dotacyj bankowych, wedle krajów koronnych, ze szczegółowem wyznaczeniem kontyngentu dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych".

Przedewszystkiem uwaga, że rezolucya powyższa została przyjętą bez dyskusyi, nasuwa przypuszczenie, że sprawa powyższa wielu z uczestników zjazdu była co najmniej tak niejasną, jak dr. Mandyczewskiemu ustrój dotychczasowy Banku austro-węgierskiego, gdyż w przeciwnym razie, znając faktyczne stosunki w udzielaniu kredytu przez Bank austro-węgierski, tej treści rezolucyi by z pewnością nie stawiał. Aż do r. 1887 suma, mogąca być użytą do udzielania pożyczek bądź w formie eskontu weksli, bądź też w drodze lombardu zawisła była od obiegu banknotów do wysokości 200 milionów ponad metaliczny zasób Banku. Nowy przywilej zniósł to ograniczenie, a tem samem dał radzie generalnej możność zaspokajania najdalej idących potrzeb kredytu publicznego. To też dotacya dyrekcyi wiedeńskiej (dla Cislitawii) wzrosła w okresie 1886—1895 ze 125 na 200 milionów. Co do udziału Galicyi pozwolę sobie dalej przytoczyć cyfry, dowodzące, iż stosunek dla nas był jeszcze o wiele korzystniejszym. Ze względów formalnych (skutkiem stylizacyi artyk 40 statutów Banku) z ogólnej tej dotacyi uposażała dotychczas dyrekcya poszczególne filie wedle faktycznej potrzeby tychże (nie wedle własnego upodobania!); cała ta jednak manipulacya dzielenia dotacyj stała się skutkiem rozszerzenia prawa emisyi banknotów czczą formalnością i zabytkiem dawnego statutu (vide Mecenseffy, die Verwaltung der oester.-ungar. Bank 1886—1895 st. 21), gdyż przy obecnym statucie nawet najdalej idące potrzeby kredytu nie są w stanie wyczerpać ustawowo dopuszczalnej emisyi biletów bankowych. Autor cytowanego dzieła stawia przeto słuszne zdanie, iż system dotacyi, istniejący tylko w jednym Banku austro-węgierskim jest w tym stanie rzeczy zbytecznym. prowadząc tylko do całkiem bezpożytecznych formalizmów i biurokratycznej pisaniny. Oznacza to jasno, że już dzisiaj owa dotacya de facto kierownikom i cenzorom filii nie kładzie żadnej tamy w eskontowaniu weksli, gdyż w razie wyczerpania jej, dyrekcya bez zwłoki ją podwyższy.

Projekt nowego statutu logicznie odrzuca tę całą biurokratyczną formalistykę.

Do czego właściwie więc zmierza rezolucya dra Mandyczewskiego? Czy mu nie wiadomo, że gdy w roku 1886 Bank austro-węgierski wykazywał w filiach galicyjskich pożyczek na weksle i papiery wartościowe 6,558.000, to od tego czasu wykazują one pod wpływem nowych stosunków następujące liczby:

| Rok | |
|---|---|
| 1887 | 8,342.000 |
| 1888 | 6,077.000 |
| 1889 | 8,265.000 |
| 1890 | 9,077.000 |
| 1891 | 15,916.000 |
| 1892 | 14,312.000 |
| 1893 | 19,919.000 |
| 1894 | 17,624.000 |
| 1895 | 25,927.000 |
| 1896 | 20,380.000 |

Tyle co do cyfrowego przedstawienia rzeczy. Szanowny wnioskodawca zapomina, zdaje się, coby za chaotyczne stosunki powstały w instytucyi, mającej regulować obieg pieniężny i stopę procentową całego państwa, gdyby kontyngentami dano prowincyom możność korzystania tylko do pewnego stopnia z kredytu. Praktycznie rzecz wziąwszy musiałby chyba Bank równocześnie np. w Galicyi podwyższać stopę procentową, lub ograniczać dotkliwie udzielanie pożyczek z powodu chwilowego wyczerpania kontyngentu, gdy tymczasem Szląsk i Czechy rozporządzałyby znaczną wolną rezerwą — na razie bez użytku, skutkiem przejściowego zastoju ważniejszych gałęzi przemysłu. Jasnem jest, że takie monstrualne ewentualności, będące naturalną konsekwencyą wniosku dra Mandyczewskiego, są skutkiem zapoznania celów i zadania instytucyj, emitujących bilety bankowe. Potrzeb ekonomicznych w szablon kontyngentu wtłaczać nie można, tem bardziej, gdy się rozchodzi o tak ważny czynnik, jak udzielanie kredytu. Domaganie się kontyngentu dla Towarzystw gospodarczych i zarobkowych jest również wynikiem niezrozumienia stanu rzeczy rzeczywistego, gdy się zważy, że z kredytu Banku mogą korzystać, lub korzystają wszystkie stowarzyszenia w stosunku odpowiednim do ich siły kredytowej — bez oglądania się na jakikolwiek kontyngent. Wszak trudno, by portfel instytucyi reprezentującej siłę ekonomiczną i kredyt kraju, zapełniać wartościami wątpliwej wartości. O ile materyał odpowiada najniezbędniejszym wymogom koniecznym dla portfelu Banku, o tyle znajdzie on zawsze łatwe pomieszczenie. Wymagać jednak od Banku, odpowiadającego za każdej chwili niczem nie zachwianą płatność biletów przez niego emitowanych, aby bezpośrednio pobudzająco działał na rozwój poszczególnych przedsiębiorstw, czy spółek i w ten sposób sztucznie rozszerzał zakres swego działania, jest rzeczą niebezpieczną, jeśli nie wprost karygodną.

Rola, jakąby dr. Mandyczewski nałożyć chciał Bankowi austro-węgierskiemu w pierwszej linii przypada Bankowi krajowemu, którego kierownictwo wykoszlawione dąży przeważnie do wykazywania w bilansie wysokich zysków, oraz mającemu powstać Bankowi związkowemu, którego powstanie każdy, komu leży na sercu ekonomiczny rozwój kraju, z radością powitać musi.

Zadanie Banku austro-węgierskiego jest ogólniejsze; on stać ma na usługi w równej mierze dla wszystkich czynników ekonomicznych, a że kraj nasz korzysta z nich coraz wydatniej w zgodzie z naturalnym rozwojem, o tem świadczą wymownie powyżej przytoczone daty. Niewątpliwem jest, że z rozwojem przemysłu, postępem organizacyi Towarzystw zarobkowych i gospodarczych, progresywny wzrost korzystania z środków Banku będzie dostatecznym wyrazem tego jedynie odpowiedniego wypełniania obowiązków na nim ciążących.

---

Artykuł powyższy, pióra urzędnika Banku austro-węgierskiego p. dra Witolda Mokrzyckiego, zamieszczamy w całości, zastrzegając sobie ocenę i odpowiedź w najbliższym numerze „Związku“. — Wdzięczni jesteśmy p. dr. Mokrzyckiemu za poruszenie tej ważnej sprawy w pismie publicznem, a jakkolwiek zapatrywań jego, opartych bądź na jednostronnem pojmywaniu zadania Banku austro-węgierskiego, bądź na błędnej informacyi o stowarzyszeniach, nie podzielamy, to jednak spodziewamy się, że dyskusya przedmiotowa doprowadzi do wzajemnego zrozumienia się.

## Ruch stowarzyszeń.

**Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.** Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu wrześniu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Nowe stowarzyszenia:

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Brzeżanach uwiadamia, że wskutek uchwały z dnia 5. czerwca 1897 l. 3.968 wpisano dnia 7. lipca 1897 w rejestrze handlowym dla spółek zarobkowych i gospodarczych Tom. I. pad. 119 i 120 firmę: „Kasa zaliczkowa w Brzeżanach, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, zawarte na czas nieograniczony na podstawie

statutu z daty Brzeżany 21. maja 1897, którego celem jest dostarczanie wyłącznie swoim członkom potrzebnych funduszów do obrotu w rzemiośle, handlu i przemyśle.

Sprawami stowarzyszenia kieruje i takowe zastępuje Dyrekcya składająca się z 3 dyrektorów dr. Adolfa Schüssla, Maurycego Opałki i dr. Mojżesza Schenkera i zastępcy dyrektora a zarazem kasyera Teofila Jurjewicza w Brzeżanach zamieszkałych.

Dyrekcyę podpisuje stowarzyszenie tak, że pod napisaną lub wydrukowaną firmą tegoż dwóch dyrektorów lub jeden zastępca swoje podpisy umieszczają.

Stowarzyszenie podaje ogłoszenia przez siebie wydawane do wiadomości za pomocą plakatów w Brzeżanach rozlepić się mających a zaproszenia na walne zgromadzenie przez ogłoszenie w „Gazecie Lwowskiej“.

(Uchwała z dnia 17 lipca 1897 l. 5.069).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Rzeszowie zarządza z dniem dzisiejszym zarejestrowanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, że statutem z daty Rzeszów 27. czerwca 1897 zawiązał się „Bank związkowy w Rzeszowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną (podwójną) poręką“, po niemiecku: „Union Bank registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung“, że celem stowarzyszenia jest udzielanie członkom swoim kapitału czyli kredytu potrzebnego do handlu, że dyrektorami Towarzystwa są Artur Allerhand jako dyrektor przewodniczący, Henryk Brust jako dyrektor zastępca przewodniczącego, Salamon Teitelbaum, Fewel Schneeweiss i Alter Kornreich wszyscy w Rzeszowie zamieszkali, że ci podpisywać będą firmę spółki w ten sposób, że pod wyciśniętą stampilią: „Bank związkowy, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, lub po niemiecku „Union Bank registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung“ podpiszą dwaj członkowie Dyrekcyi, lub też jeden członek Dyrekcyi i urzędnik na prokurzystę zamianowany.

(Uchwała z dnia 8. lipca 1897 l. 8.246).

C. k. Sąd obwodowy w Samborze jako sąd handlowy ogłasza, że do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych wpisane zostało nowo zawiązane stowarzyszenie pod firmą: „Commercieller Creditverein in Stryj, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung“, po polsku „Towarzystwo handlowo-kredytowe w Stryju, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“.

Siedzibą tego stowarzyszenia jest miasto Stryj. Takowe polega na statucie z daty Stryj 10. marca 1897. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest prowadzenie interesu eskomptowego i kredytowego dla wzajemnego dostarczenia członkom stowarzyszenia kapitałów potrzebnych do prowadzenia handlu i przemysłu i gospodarstwa rolniczego zapomocą wspólnego kredytu.

Członkami Dyrekcyi stowarzyszenia są: dr. Juliusz Falk adwokat, tudzież Naftali Herz dw. im. Ettinger, Boruch Schorr, Osias Hersch Kreisberg i Israel Juda Nussenblat, kupcy, wszyscy w Stryju zamieszkali.

Podpis za stowarzyszenie uskutecznia się w ten sposób, że przynajmniej dwaj członkowie Dyrekcyi do firmy stowarzyszenia swe podpisy dołączają.

Za zobowiązania stowarzyszenia, odpowiada każdy członek swoimi udziałami i dalszą kwotą równającą się pięciokrotnej wysokości udziałów.

Wszelkie ogłoszenia stowarzyszenia, podane będą do wiadomości plakatami w miejscu siedziby stowarzyszenia.

(Uchwała z dnia 26. lipca 1897 l. 9.792).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Jaśle poleca wpisanie do rejestru dla spółek zarobkowych i gospodarczych „Towarzystwo zaliczkowe w Jodłowy, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, które zawiązało się na podstawie statutów z dnia 13. sierpnia 1897. Siedzibą stowarzyszenia jest Jodłowa.

Celem stowarzyszenia jest udzielanie kredytu li tylko członkom Towarzystwa i obracanie kapitałami w granicach ustawy.

Czas trwania stowarzyszenia jest nieograniczony, a wybrano Majera Spetta jako dyrektora Zwierzchnika i Aschera Spetta jako dyrektora kontrolora, zaś Jakóba Bochnera jako zastępcę dyrektora kontrolora, wszystkich w Jodłowy zamieszkałych.

Ogłoszenia stowarzyszenia mają być umieszczane w dzienniku „Nowa Reforma“.

Odpowiedzialność członków nieograniczona i odpowiadają oni całym swoim majątkiem stosownie do przepisu §. 53. ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70, Dz. p. p.

Firmę stowarzyszenia podpisują pod wyciśniętą stampilią „Towarzystwo zaliczkowe w Jodłowy, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“ dyrektor zwierzchnik z dyrektorem kontrolorem lub dyrektor Zwierzchnik z zastępcą dyrektora kontrolora.

(Uchwała z dnia 18. września 1897 l. 6.256).

C. k. Sąd obwodowy w Tarnopolu jako handlowy ogłasza, że wpisał w rejestr dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych firmę: „Zakład kredytowy w Skale, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, a to na podstawie statutów z daty Skała dnia 11. kwietnia 1897, wedle których stowarzyszenie to ma siedzibę swą w Skale; celem stowarzyszenia jest udzielanie członkom swoim kredytu i obracanie ich kapitałami w granicach ustawy, czas trwania stowarzyszenia nie jest ograniczony, że zarząd sprawuje Dyrekcya złożona z trzech członków i trzech ich zastępców.

Obecnie w skład Dyrekcyi wchodzą na przeciąg lat trzech Mendel Fahrer, Azriel Gottesfeld i Nachman

Relles, jako dyrektorowie, zaś Alter Gottesfeld, Moses Gertler i Berl Kreitner jako zastępcy dyrektorów.

Ogłoszenia stowarzyszenia następować będą plakatami i okólnikami.

Odpowiedzialność członków rozciąga się do trzykrotnej kwoty deklarowanych udziałów z wliczeniem tychże udziałów, zaś firmę stowarzyszenia podpisują pod wypisaną lub wyciśniętą stampilią dwaj członkowie Dyrekcyi, lub ich zastępcy.

(Uchwała z dnia 4. września 1897 l. 14.425).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy zarządza z dniem dzisiejszym wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych firmy: „Towarzystwo kredytowe i oszczędności w Żołyni“, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką z tem, że stowarzyszenie to zawiązało się w Leżajsku 31. lipca 1897, siedzibą onego jest Żołynia, celem zaś udzielanie członkom swoim pożyczek, a dyrektorami wybrani zostali Bernard Lieblich i Hersch Künzler zamieszkali w Żołyni, którzy firmę podpisywać będą w sposób Sądowi znany.

(Uchwała z dnia 26. sierpnia 1897 l. 10.350).

Zmiana statutu:

Sanocki c. k. Sąd obwodowy jako handlowy ogłasza, że w rejestrze stowarzyszeń wpisał przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Lisku, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką“, że na Walnem zgromadzeniu członków tego stowarzyszenia w dniu 31. stycznia 1897 odbytem, w Lisku uchwalono częściową zmianę statutów, a mianowicie końcowy ustęp §. 7. statutu opiewający obecnie.

Do ważności zobowiązania wobec osób trzecich potrzeba podpisu trzech członków Dyrekcyi §. 17. ustawy zostaje zmieniony i ma natomiast końcowy ustęp §. 7. statutu opiewać:

„Do ważności zobowiązań wobec osób trzecich potrzeba podpisu dwóch członków Dyrekcyi §. 17. ustawy“.

Przepis §. 36. statutu zostaje uzupełniony następującymi dwoma ustępami po ustępie *g)* §. 36. statutu umieścić się mającymi a to:

„*h)* ustanawianie filii lub agencyi, oraz stałych agentów jako pełnomocników w miejscowościach poza siedzibą stowarzyszenia dla ułatwienia zarządu sprawami Towarzystwa;

*i)* uchwalenie regulaminu, który określi zakres spraw filii, agencyi lub agentom poruczonych, rozciągłość pełnomocnictwa i sposób kontroli powierzonych czynności“.

(Uchwała z dnia 25. maja 1897 l. 1.797).

C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Sanoku ogłasza, że w rejestrze stowarzyszeń gospodarczych i zarobkowych wpisał przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe w Rymanowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“ wpisano, że na odbytem dnia 23. stycznia 1897 w Rymanowie Walnem zgromadzeniu tego Towarzystwa, uchwalono zmianę statutów w §§. 1., 36., 53., 80. i 83. a mianowicie taką, iż w §. 1. dodano z początku słowa „Firma Towarzystwa opiewa“, a przy końcu ustęp dodatkowy „Wolno jednak Towarzystwu także poza Rymanowem otwierać ajencye, z których każda podlegać będzie kierownictwu i odpowiedzialności Dyrekcyi, a których celem będzie wyłącznie tylko wypłacanie pożyczek, tudzież pobieranie rat i wkładek przez strony wnoszonych dla zaoszczędzenia stronom kosztów podróży do Rymanowa“, dalej, że dodano w §. 36. końcowy ustęp „*g)* zakładanie i zwijanie ajencyi poza Rymanowem“, dalej, iż w §. 53. opuszczono zdanie „i na mocy §. 59. ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 Nr. 70, Dz. p. p. żąda jego wystąpienia“, dalej, iż dopisano opuszczony w §. 80. ustęp „2. wskutek otwarcia konkursu do majątku Towarzystwa“, przy oznaczeniu dotychczasowego 2. ustępu jako 3. a wreszcie, iż w §. 83. opuszczono trzy końcowe wyrazy: „i ustawy konkursowej“, tudzież, że w miejsce mylnie zacytowanego w tym paragrafie §. 60. ustawy zacytowano §§. 85. i 86. ustawy z roku 1873.

(Uchwała z dnia 1. czerwca 1897 l. 3.658).



Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.